

At samtale let om tungt

– et narrativt perspektiv på overvægtsproblematikker.

Af Susanne Kaastrup & Anne Kaaber

At bringe de narrative ideer ind i samtaler om såkaldt "overvægt".

Denne artikel omhandler, hvordan vi har anvendt og omsat de narrative ideer¹ (White 2006, 2008) i forhold til at skabe hjælpsomme samtaler med mennesker, der er ramt af "overvægt".

Vores interesse for temaet "overvægt" er opstået sammen med de mennesker, der har talt med os om denne problematik. I vores undervisning og på vores kurser har vi talt med sundhedsplejersker og sygeplejersker, som har efterlyst nye veje og supplerende måder at arbejde på, når vejning og vejledning om kost og motion ikke har den ønskede effekt. Endvidere er vi i vores samtalepraksis blevet opsøgt af mennesker, der trods ihærdige forsøg med slankekure og diæter og stor viden om kalorieindtag og forbrænding ikke synes at lykkes med at opnå det ønskede vægttab.

Vi har bemærket, at der er mange logikker, ideer og antagelser, som bliver taget for givet, når det gælder overvægtsproblematikker. Et centralt aspekt af den narrative tilgang er bestræbelsen på at afdække og sætte spørgsmålstegn ved nogle af de forhåndsantagelser, der eksisterer i et givent praksisfelt og som nærmest har fået sandhedsstatus. Derfor er vi blevet optaget af at undersøge nogle af de forklaringsmåder og forståelser, der hersker indenfor det sundhedsfaglige felt i relation til "overvægt". Artiklen har særlig fokus på begreberne diskurs, dekonstruktion og eksternaliserende sprogbrug, begreber vi undervejs i artiklen definerer. Vores intention er at give eksempler på, hvordan vi med inspiration fra disse begreber kan invitere til samtaler, der bidrager til at folk kan få talt andre historier frem om begivenheder og initiativer i deres liv, som ligger udenfor problemfortællingen, eksempelvis udenfor fortællingen: "Jeg er overvægtig".

Når vi i artiklen vælger at sætte "overvægt" i anførselstegn og taler om "såkaldt overvægt", er dette begrundet i vores opmærksomhed på, at begrebet "overvægt" er en generel definition, som udelukkende fokuserer på vægt i relation til højde (BMI), hvilket kun et perspektiv ud af mange og dermed kun er *en* fortælling ud af mange mulige fortællinger.

Artiklens opbygning.

Vi har valgt, at tage udgangspunkt i et samtaleforløb med en 15 årig ung pige Rikke², der siden hun var 6 - 7 år har oplevet "overvægt" som et problem i sit liv. Vi vil undervejs knytte udvalgte narrative ideer an til det konkrete eksempel fra praksis, idet vi håber på, at dette kan konkretisere, hvordan de udvalgte narrative ideer³ åbner for nye inspirerende handlemuligheder i praksis".

Vi indleder artiklen med en lille beskrivelse af Rikke og hendes situation. Herefter vil vi komme ind på tre dominerende diskurser⁴, som vi finder centrale på kost og sundhedsområdet, samt komme ind på den poststrukturalistiske⁵ diskurs, som vi trækker på i den narrative praksis. Dernæst vil vi illustrere, hvordan dekonstruerende spørgsmål og eksternaliserende sprogbrug kan medvirke til, at der skabes nye udsigter og dermed andre handlemuligheder for Rikke.

Indledende fortællinger om Rikke.

Rikke, der går i 9.klasse, kontakter os, idet hun igennem sin lærer er blevet opfordret til at søge hjælp til at få "løst" sit "overvægtsproblem." Læreren har sagt til Rikke, at hendes besvær med at koncentrere sig og møde stabilt, måske kan hænge sammen med manglende selvværd pga. hendes "overvægt".

Ved den første samtale fortæller Rikke, at det svært for hende at følge de kost- og motionsråd, som hun har fået utallige gange af sundhedsplejersken på skolen, diætister og andre, hun har opsøgt gennem tiden. Hun har igennem sin skoletid haft mange samtaler med skolens sundhedsplejerske om kost og motion og ved disse lejligheder er hun også blevet vejret og herved bekræftet i, at hun er for tyk.

I Rikkens familie taler kvinderne ofte om vægt. Moderen og mostrene er lige som Rikke igen og igen på slankekur og samtalerne i familien drejer sig ofte om nye slanketips og om, hvem der har tabt sig mest og bedst.

Rikke giver udtryk for, at hun er ked af, at hun ikke har styr på sit liv i forhold til, at hun vejer for meget og at hun ikke har viljestyrken til at lykkes med at tabe sig varigt.

At spørge til selvfølgeligheder.

*"Jeg kan jo ikke engang købe en is eller en cola uden at møde folks dømmende blik. Jeg ved godt, at de tænker, at jeg bare skal tage mig sammen og holde op med at spise og drikke de forkerte ting."
(Rikke 2010)*

På sundhedsområdet er der i den vestlige kultur nogle dominerende forståelser af "overvægt". (Mik-Meyer, 2007) De indeholder både ideer om, hvad vi som professionelle bør gøre for at hjælpe personen, og hvad personen selv bør gøre for at komme videre. Et af de første spørgsmål vi stillede Rikke var: "*Hvorfor vil du tabe dig*"? For mange kan det måske virke indlysende, at personen vil tabe sig, men ved at stille nysgerrige spørgsmål, giver man personen mulighed for at få øje på, hvilke selvfølgelige forståelser hun har med sig omkring, hvorfor hun *bør* tabe sig og hvordan disse forståelser bidrager til at forme Rikkens opfattelse af sig selv. Rikke beskrev, at hun opfattede sig selv som viljesvag og ude af stand til at kontrollere, hvad hun spiste. I mange situationer fik dette hende til at føle sig dum og mislykket.

For Rikke fik det en stor betydning, at vi stillede spørgsmålet om, hvorfor hun ville tabe sig. Dette var Rikke ikke blevet spurgt om før, idet alle de velmenende voksne omkring hende,

oplevede det som en selvfølgelighed, at svaret på "overvægt" er vægttab. Spørgsmålet skaber således allerede fra starten en samtale, der ikke uden videre reproducerer de gældende antagelser om "overvægt". Når vi stiller spørgsmål til selvfølgeligheder, så "skiller" man så at sige (ide)konstruktionen lidt ad, således at der opstår en ny konstruktion, der giver adgang til nye (syns)vinkler. Sagt med andre ord så dekonstrueres⁶ de antagelser, der har fået status som sandheder, hvorved andre fortællinger kan komme til orde. Rikke fik herved en vej til selv at tage stilling til sin vægt og tale sine egne begrundelser frem omkring, hvorfor hun ønskede at tabe sig.

Eksempler på dekonstruerende spørgsmål vi stillede Rikke:

Kan du fortælle lidt om, hvornår ideen om at du skulle tabe dig opstod?

I hvilke situationer er ideen om "overvægt" særligt fremtrædende?

Hvem og hvad bakker op om den ide og hvordan lykkes den med at være overbevisende?

Hvilke ideer, normer, idealer og "selvfølgeligheder" trækker den ide på?

De svar som Rikke og andre har givet på denne type spørgsmål har kastet lys på nogle af de ideer og forståelser, som dominerer området. Disse ideer og forståelser er vi gået på opdagelse i, hvorved særligt tre mere overordnede diskurser er kommet til syne; en naturvidenskabelig -, en humanistisk - og en samfundsvidenskabelig diskurs. Hver diskurs har særlige logikker og antagelser om hvad "overvægt" skyldes, hvordan den forklares og hvad der bør gøres eller ikke bør gøres, som vi kort vil beskrive i følgende afsnit.

Dominerende diskurser på sundhedsområdet.

Den narrative praksis insisterer som tidligere beskrevet på, at afdække og dekonstruere de ideer og "taget for givet antagelser", som vi mennesker er underlagt. Hensigten med dette er at øge menneskers fornemmelse af at have indflydelse på deres eget liv.

Vi kan ikke *ikke* være under indflydelse af de dominerende ideer, og vores ærinde er ikke at forkaste de antagelser og fremgangstiltag, de stiller op. Men nærmere at forholde os kritisk til effekten af de dominerende diskurser, eksempelvis ved at italesætte såkaldt overvægt på andre måder og derigennem skabe andre positioner⁷ for dem, der føler sig marginaliserede af de fremherskende måder at tale og tænke på.

Den naturvidenskabelige diskurs.

Den naturvidenskabelige diskurs har på sundhedsområdet fokus på livsstil og manglende balance mellem forbrug og indtag af kalorier. Den viser sig tydeligt i forventningerne til sundhedsplejersker om, at de skal lave målinger, vejninger, indtegne vækstkurver for at kunne afdække om barnet falder indenfor eller udenfor normalområdet (BMI). Denne diskurs problematiserer "overvægt" ud fra antagelsen om, at "overvægt" medfører øget sygdomsrisiko. Eksempelvis bliver der i den naturvidenskabelige diskurs skabt sammenhæng mellem "overvægt" og forøget dødelighed. Denne diskurs skaber ideer om ideal vægt og ideer om, at vægten kan være over eller under det såkaldte normale, hvorved der skabes kategorier i forhold til, hvad der er normalt / unormalt og dermed rigtigt

og forkert.

Det er inden for denne diskurs, at Rikke ofte var blevet mødt. I samtalen opdagede Rikke, at der er en tid før "overvægtens historie", hvor hun ikke oplevede sin krop som forkert, selv om Rikke, som hun udtrykte det, også dengang vejede for meget. Men da var hun glad for sin runde bløde krop. Indtil hun fik et andet blik på den via andre, som omtalte hende som "overvægtig".

Den humanistiske diskurs.

En anden fremtrædende diskurs er den humanistiske diskurs, der fokuserer på sammenhænge mellem spisning og psykologiske faktorer. Her forklares "overvægt" ud fra psykologiske teorier; at det er noget indre og ubevidst, der giver anledning til overspisning, at det fx er en måde at forsøge at dække følelsesmæssige behov på eller er et forsvar mod at mærke forbudte eller svære følelser. Heraf fx begreber som spiseforstyrrelse og trøstespisning. Her forudsættes, at den "overvægtige" muligvis dækker over et andet problem ved at spise for meget, og når problemet først bevidstgøres, kan personen måske få et andet forhold til sine følelser og dermed til den såkaldte overspisning / spiseforstyrrelse.

Læreren på Rikkens skole trak angiveligt på denne diskurs i hendes måde at forstå Rikkens problemer på, idet hun knyttede Rikkens "overvægt" sammen med Rikkens manglende koncentration og hyppige fravær, der samlet blev tillagt den mening, at Rikke manglede selvværd.

Rikke selv meningstilskrev sit fravær, der som oftest var i idrætstimer, på en anden måde; nemlig som en fravælgelse af de situationer, hvor hun skulle udstille sin krop for andres dømmende blikke.

Den samfundsvidenskabelige diskurs.

En tredje fremtrædende diskurs er den samfundsvidenskabelige diskurs, der fokuserer på "overvægt" som et samfundsfagligt problem, hvor "overvægt" ses som et resultat af samfundsmæssige forhold. Ud fra statistiske målinger skabes der forklaringer, der kobler "overvægt" med kort og mangelfuld skolegang, manglende uddannelse og tilhørende lavtlønsgrupper. En logisk følgevirkning af denne forståelse er, at årsagen til "overvægt" skyldes manglende viden om sund livsstil samt begrænsede midler til at realisere en sådan livsførelse. I denne diskurs tales der om, at de såkaldte overvægtige er en økonomisk byrde for samfundet og der sættes ind med sundhedskampagner, der nu også er flyttet helt ind i virksomheder, hvor arbejdsgiveren/lederen kan tilbyde hjælp og støtte til væggtab.

Ud fra denne diskurs gøres det legitimt, at Rikkens lærer påtaler Rikkens krop som problematisk, samt at Rikke ud fra samme diskurs, adspurgt af vores spørgsmål, betragter det som en støtte.

En poststrukturalistisk diskurs.

Med det narrative perspektiv kunne man sige, at vi er inspireret af en

socialkonstruktionistisk og poststrukturalistisk⁸ diskurs, hvor "overvægt" forstås som en social konstruktion, altså som et problem der *konstrueres* gennem sproget og ikke som en objektiv størrelse. Det betyder, at fokus bliver rettet mod, *hvordan* der bliver talt om problemet og mod *effekterne* af problemet i stedet for mod årsagen til og løsningen af problemet. Det narrative perspektiv retter mere specifikt fokus mod de fortællinger, som personen har om sig selv, idet de får stor betydning for, hvordan vi forstår og handler i livet. I narrative samtaler er bestræbelsen, at medvirke til at de foretrukne fortællinger bliver fyldigere beskrevet, det vil sige fortællinger om det, mennesker ved og kan og som er vigtigt for dem i livet. Når vi bliver opsøgt af mennesker, der bøvler med eksempelvis "overvægt" ledsages "overvægten" meget ofte af *dominerende problemmættede historier*, som let kommer til at overskygge de foretrukne fortællinger. Grundantagelsen er, at livet er *multihistorielt*. Der er altid også andre historier vi kan fortælle og dermed nye konklusioner, vi kan drage om vores identitet. Mennesker har altid erfaringer, der falder udenfor de dominerende historier, men der er ofte ikke blevet skabt fortællinger og historier om de erfaringer og derfor glider de let i baggrunden og ud af syne.

Hvor der er magt, er der modmagt.

Med diskursbegrebet har Narrativ praksis hentet inspiration fra Michel Foucault, der var optaget af moderne magt – en magtform der ikke har et ydre synligt centrum, men som opererer usynligt gennem de normer om normalitet, som tidens diskurser installerer i mennesker og som vi forsøger at disciplinere os i forhold til. Ifølge Foucault avler moderne magt utilstrækkelighed og forkerthedsfølelser ved at kategorisere og marginalisere os i forhold til, hvad der anses som rigtigt/forkert, normalt/unormalt eller som sundt /sygt. Når vi i den narrative tilgang stiller dekonstruerende spørgsmål og tilstræber at afdække hvilke diskurser og dermed hvilke ideer, som personen er under indflydelse af, er intentionen som sagt at flytte folks blik fra hvad de gør forkert til mere at være optaget af, hvilke diskurser de er inviteret ind i, som de ikke trives med. Foucault pegede yderligere på, at hvor der er magt, er der også altid modmagt, en inspiration som i en narrativ betragtning bliver oversat til, at fiaskofølelse også kan betragtes som en modstandshandling mod at lade sig disciplinere af den dominerende kulturs idealer og foreskrevne normer. (Holmgren, 2006) Mulige modstandshandlinger som vi kan gå på opdagelse i, i relation til hvilken betydning de har for personen. I det lys kunne vi stille spørgsmål til Rikke som:

Hvad er det, som gør det muligt for dig ikke at tabe dig?

Når nu alle snakker om idealvægt og når hele din familie har vægttab som projekt, hvad er det så du kan og som du ved om dig selv, som gør det muligt for dig ikke at tabe dig?

For Rikke betød det, at hun fik sat sin størrelse ind i en ny betydningsssammenhæng, nemlig i fortællingen om, at hun på lige det område formåede at sætte sin egen dagsorden og sige: Her bestemmer jeg selv. Det gik op for Rikke, at hun ofte i familien blev rettet på plads, hvis hun udtrykte sin egen holdning, som gik imod familiens. Ved at være den

eneste i familien, der aldrig fastholdt et væggtab, kunne hun protestere mod de andres værdisæt. Rikke fik herved øje på, at det var vigtigt for hende at blive respekteret for sine holdninger, også når de ikke blev delt af andre. Hun blev opmærksom på, at der også kunne være andre måder at sige fra overfor familien på end ved at spise. Rikke besluttede sig for at tale med sin mor og familien om det og sige: "Mindre vægt på vægten! Hold op med at spørge mig, om jeg har tabt mig eller har taget på, hver gang vi snakker sammen".

At tale let om tungt

Narrativ praksis benytter sig i samtaler af metoden *eksternaliserende sprogbrug*, hvor ideen er at tale om fx problemer, som noget der er adskilt fra personen, og som ind imellem kan *ramme* eller *gribe* vedkommende. Når vi taler om et problem på denne måde, kan det medvirke til, at problemet får mindre indflydelse i personens liv, idet der via sproget skabes en – i en narrativ terminologi - *refleksiv distance*, som synliggør, at problemet ikke er lig med personens identitet.

I samtalerne med Rikke kunne vi tale om "Spisetrangen" og om "Overvægten" som selvstændige størrelser, der har deres egne liv og som har planer og taktikker "de" benytter sig af. Eksempelvis kunne vi spørge:

Hvornår følte du "Overvægten" begyndte at overtage dit liv?

Er der tidspunkter, hvor "Spisetrangen" fylder mere end på andre tidspunkter?

Hvad siger den til dig og har du en fornemmelse af, hvilke planer den har for dit liv?

På den måde kunne Rikke tale om sin relation til "Overvægten" og "Spisetrangen" og hun kunne få udfoldet de situationer, hvor hun faktisk gik imod "deres" diktater.

Eksternaliserende sprogbrug kan bidrage til, at personen får øje på egne færdigheder og initiativer, der måske har været nærmest usynlige, fordi de har stået i problemets skygge. At tale eksternaliserende om overvægtsproblemer kan også give anledning til, at man kommer til at grine meget sammen. Ikke mindst når man får afdækket hvad fx "Spisetrangen og dens tro følgesvende" kan lokke én til.

Fx fandt Rikke det ret morsomt, da det gik op for hende, hvordan "Spisetrangen" fik hende til at gå i mange forskellige kiosker, så hendes indkøb ikke blev for tydelige. Rikke kunne pludselig se hvilke færdigheder ud i planlægningens kunst, hun havde udviklet, hvilket blev en god medicin mod hendes ideer om, at være uden kontrol og vilje.

En fremgangsmåde i eksternaliserende samtaler er at spørge til effekterne af problemets måder at virke på. Nogle eksempler på dette kunne være:

Hvilken effekt har "Spisetrangen" på dit liv og på de tanker du har om dig selv?

Hvad siger "Overvægten" til dig om hvordan fx dine venner ser dig?

Hvis du går et skridt mere i retning af hvad "Overvægten" vil, hvordan vil det så påvirke de næste år af dit liv?

Er du tilfreds eller ikke tilfreds med det eller både/og ?

Har du intentioner med dit liv og håb og drømme, som går imod det "Spisetrangen" har planer om?

En stærk overbevisning i narrativ praksis er, at det er af stor betydning, at folk selv tager en position i forhold til problemet og dets effekter. For Rikkens vedkommende betød det, at hun besluttede sig for, at "Spisetrangen" og "Overvægten" skulle bestemme mindre i hendes liv og hun fandt frem til sine egne begrundelser. Hun fandt også frem til nye fortællinger om sig selv, fx fortællinger om "Vilje", "Kontrol" og "Selvbestemmelse", der var befordrende for hende at trække på, når hun skulle sætte sig igennem overfor "Spisetrangen".

Afsluttende bemærkninger .

Via vores narrative kurser for sundhedsplejersker, har vi fået tilbagemeldinger på, at det i høj grad har givet mening for dem at supplere med en narrativ tilgang i deres arbejde med "vægtproblemer". Det har blandt andet betydet, at de kan føre samtaler med barnet på måder, der ikke skaber eller forstørre problemet. Samtidig har mange oplevet det som en lettelse, at det ikke kun er deres ekspertviden og de normative ideer, de møder barnet med, men at de gennem anvendelsen af dekonstruerende spørgsmål og eksternaliserende sprogbrug får skabt samtaler, der sætter barnets oplevelser og viden i centrum. Effekten er, at både de som fagpersoner og dem de har samtaler med ikke sidder tilbage med den utilstrækkelighedsfølelse, der for begge parter ind imellem har præget deres praksis.

I denne artikel har vi haft et særligt fokus på "overvægt" i en sundhedsplejerske kontekst. Men vores bud er, at de narrative ideer har meget at tilbyde mere bredt indenfor sundhedsplejerskers arbejdsområde. Forældreskab og familieliv er i særdeleshed underlagt mange, nogen gange modsatrettede ideer om, hvad vi hver især skal og bør gøre for at leve op til at være den gode far eller mor. Det at få øje på, hvilke ideer / diskurser der hersker på området, bliver det muligt at stille spørgsmål til dem og derved bidrage til at udvide feltet for, hvordan den gode far og mor skal være.

Ideerne med at tale eksternaliserende om problemer kan ligeledes anvendes i mange samtaler. Nogle sundhedsplejersker har meldt tilbage, at de har fået stor hjælp til svære samtaler ved at tale om problemer som fx sorg, angst og uro på denne måde, hvor børnene kunne tale om disse følelser, som ydre størrelser.

Filosoffen K.E. Løgstrup har det udtryk: "at den enkelte har aldrig med et andet menneske at gøre, uden at han holder noget af dets liv i sin hånd" (Løgstrup, 1991)." I et narrativt perspektiv kunne det udtrykkes som, at vi i samtaler med mennesker altid holder noget af dette menneskes liv i vores hænder gennem de historier, der bliver samskabt i samtalen.

Susanne Kaastrup og Anne Kaaber er stiftere af konsulent virksomheden Kaaber & Kaastrup, hvor de arbejder med undervisning, supervision, organisationsudvikling og

terapeutiske samtaleforløb. Læs mere om forfatterne på www.kaaberkaastrup.dk

Litteraturhenvisninger

Davies Bronwyn og Harrés Rom (1990) "*Positioning: The Discursive Production of Selves*".

Holmgren, Allan (2006): Identitet som historier. I forordet til: White, Michael. *Narrativ teori*. Hans Reitzels Forlag, København

Holmgren, Anette (2008): *Terapifortællinger. Narrativ terapi i praksis*. Dansk psykologisk Forlag, Danmark

Jørgensen, Marianne Winther & Philips, Louise (1999): *Diskursanalyse som teori og metode*. Roskilde Universitetsforlag, Danmark

Løgstrup, K. E. 1991 *Den etiske fordring*. Gyldendal, København

Mik-Meyer, Nanna (2007): Magtens former - Sociologiske perspektiver på statens møde med Borgeren Hæftet, 1. udgave, Hans Reitzel

Monk, Gerald, Winslade, John, Crocket, Katie & Epston, David (2006): *Narrativ terapi i praksis*. Håbets arkæologi. Akademisk Forlag, København

Morgan, Alice (2005): *Narrative samtaler*. Hans Reitzels Forlag, København

Pearce, W. Barnett (2007): *Kommunikation og skabelsen af sociale verdener*. Dansk psykologisk Forlag, Danmark

Russell, Shona & Carey, Maggie (2007): *Narrativ terapi. Spørgsmål og svar*. Hans Reitzels Forlag, København

Westmark, Thilde (2008): At tale er at handle. Fokus på initiativer i unges fortællinger. *Fokus på familien*. Årgang 2009 nr. 1

White, Michael (2006): *Narrativ teori*. Hans Reitzels Forlag, København

White, Michael (2008): *Kort over narrative landskaber*. Hans Reitzels Forlag, København

Åkerstrøm Andersen, Niels, Esmark Anders, Laustsen Carsten Bagge: Poststrukturalistiske Analysestrategier – en introduktion. http://www.ruforlag.dk/fileadmin/Pdf_er/67173_introduktion.pdf

---

¹ De narrative ideer er udviklet af Michael White, m.fl. Narrativ betyder historiefortælling og metaforen henviser til, at narrativ praksis har den antagelse, at vi mennesker skaber mening i vores liv og forstår vores identitet gennem fortællinger, som vi konstruerer gennem det sprog og de metaforer, som er mulige i vores kultur. De historier vi fortæller og som andre fortæller om os, har en formende indflydelse på den måde, vi kommer til at opfatte os selv på og på vores fornemmelse af fremtidige handlemuligheder. (Morgan 2005, White 2008)

² Eksemplet er anonymiseret.

³ Af hensyn til artiklens begrænsede omfang vil vi ikke have mulighed for på fyldestgørende vis at gøre rede for alle de narrative begreber vi anvender, men i disse tilfælde henviser vi til relevant litteratur, som den interesserede læser kan benytte sig af.

⁴ Diskurs bliver af Michel Foucault defineret som den gruppe af ytringer, der udgår fra den samme diskursive formation og som man kan definere mulighedsbetingelserne for. Sagt mere enkelt: Diskurs er en bestemt måde at tale om og forstå verden (eller et bestemt udsnit) på. Diskurs er dermed det, der i et praksisfelt er muligt at sige og det der *ikke* er muligt at sige og måden det, der kan siges, kan udtrykkes på. Iflg. Foucault konstruerer diskurser den sociale verden i betydning - der aldrig kan fastlåses endeligt, da sproget grundlæggende er ustabil. Diskursanalysens ærinde er at undersøge hvordan vi skaber virkeligheden, så den bliver en objektiv og selvfølgelig omverden. (Jørgensen og Phillips. 1999.)

⁵ Narrativ praksis trækker på Poststrukturalistiske ideer. Poststrukturalisme afviser at der er faste strukturer vi kan finde ind til eller en objektiv sandhed vi kan nå frem til via videnskaben. Det sande kan kun være sandt indenfor en given diskurs. Det der opfattes som virkeligt eller sandt er konstitueret gennem sproget – og dermed gennem diskurser - i sociale processer mennesker imellem. Poststrukturalismen kilder er bl.a. Michel Foucault, Jacques Derrida og Gilles Deleuze, m.fl.

⁶ Dekonstruktion er et begreb, der stammer fra den franske filosof Jacques Derrida. At dekonstruere vil sige "afdækning af selvfølgelige antagelser og begreber, der danner grundlag for social praksis, som giver sig ud for at være sand eller virkelig" Monk, G. 1997

⁷ Iflg diskursanalysen stiller diskurser forskellige positioner til rådighed for individet, som der kan tales og handles ud fra. Davies og Harré har introduceret positioneringsbegrebet, som en reaktion mod det traditionelle socialpsykologiske rollebegreb, for at understrege, at hvor roller indtages af individet, skabes og forhandles positioner aktivt. Se endvidere note 4 og 5.

---

⁸ Poststrukturalismen og socialkonstruktionismen er to selvstændige traditioner, der dog deler erkendelsesinteresser, men som kommer frem til deres pointer ad delvist parallelle - men dog forskellige – spor. Jørgensen og Phillips anskuer dog socialkonstruktionismen som en samlebetegnelse for en række teorier, herunder poststrukturalismen. Fælles antagelser er bl.a.: En kritisk indstilling overfor selvfølgelig viden. Vores viden om verden kan ikke tages for objektiv sandhed. Vores måder at forstå verden på skabes og opretholdes i sociale processer. Vores syn på og viden om verden er kulturelt og historisk indlejret. (Åkerstrøm, Jørgensen og Philips.1999)